

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันมีนิติกรรมสัญญาเกิดขึ้นมากมายหลายรูปแบบอันเป็นไปตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญาซึ่งให้เสรีภาพแก่บุคคลในการจะแสดงเจตนาทำนิติกรรมหรือสัญญาผูกพันตนเองและคู่สัญญาอย่างไรก็ได้ อย่างไรก็ตามล้าพียงเจตนาที่ต้องตรงกันของคู่สัญญาอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้สัญญานั้นมีผลผูกพันบังคับตามกฎหมายได้ กล่าวคือนอกเหนือจากเจตนาเสนอ-สนองต้องตรงกันของคู่สัญญาแล้วกฎหมายยังได้กำหนดองค์ประกอบบางประการเพิ่มเติมเพื่อประกอบความมีผลของนิติกรรมสัญญาด้วย ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของสังคมอันได้แก่ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงาม ความศักดิ์สิทธิ์แน่นอนของกฎหมาย และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข องค์ประกอบเพิ่มเติมความมีผลของนิติกรรมสัญญาที่สำคัญ เช่น นิติกรรมสัญญาที่ตกลงกันนั้นจะต้องไม่มีวัตถุประสงค์ต้องห้ามตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 150¹ หรือต้องไม่เป็นนิติกรรมที่ฝ่าฝืนแบบที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 152 เป็นต้น นิติกรรมที่ฝ่าฝืนองค์ประกอบดังกล่าวย่อมตกเป็นโมฆะไม่ก่อให้เกิดผลบังคับทางกฎหมาย คู่กรณีไม่สามารถเรียกร้องให้มีการปฏิบัติการชำระหนี้ให้สมตามความมุ่งหมายของนิติกรรมสัญญานั้นได้ซึ่งถ้ามีการปฏิบัติตามสัญญานั้นแล้วตามปกติคู่กรณีแห่งโมฆะกรรมย่อมสามารถเรียกคืนทรัพย์สินได้โดยนำบทบัญญัติว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับ²

¹ ต่อไปนี้เมื่อระบุมาตราเพียงอย่างเดียวให้หมายความถึงมาตราในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 150 “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ”

² มาตรา 172 “โมฆะกรรมนั้นไม่อาจให้สัตยาบันแก่กันได้ และผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะยกความเสียหายแห่งโมฆะกรรมขึ้นกล่าวอ้างก็ได้

ถ้าจะต้องคืนทรัพย์สินอันเกิดจากโมฆะกรรมให้นำบทบัญญัติว่าด้วยลาภมิควรได้แห่งประมวลกฎหมายนี้มาใช้บังคับ”

จากสภาพสังคมในปัจจุบันจะพบว่าข้อเท็จจริงของการทำนิติกรรมสัญญาที่มีลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะกรณีของการทำนิติกรรมสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการอันต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย ชัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และคู่สัญญาได้กระทำการส่งมอบทรัพย์สินไปเพื่อชำระหนี้อันฝ่าฝืนต่อข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีนั้น ตัวอย่างที่พบได้เสมอ เช่น การทำสัญญาซื้อขายหรือรับขนของเถื่อน หรือของหนีภาษี เช่น บุหรี่ สุรา เครื่องใช้ไฟฟ้า เทปซีดีเพลงหรือภาพยนตร์ การตกลงให้สินบนแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้กระทำการในทางหนึ่งทางใดที่ขัดต่อความสุจริตในตำแหน่งหน้าที่ หรือกรณีตามข่าวที่ปรากฏได้แก่ กรณีที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงินฟ้องเรียกคืนที่ดินรัชดาจากคุณหญิงพจมาน ชินวัตร สืบเนื่องจากการที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาจำคุก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จำเลยที่ 1 อดีตนายกรัฐมนตรีเป็นเวลา 2 ปี โดยไม่รอลงอาญา ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐซึ่งตนมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดีอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 100 (1)³ ต้องระวาง

มาตรา 406 “บุคคลใดได้มาซึ่งทรัพย์สินใดเพราะการที่บุคคลอีกคนหนึ่งกระทำเพื่อชำระหนี้ก็ดีหรือได้มาด้วยประการอื่นก็ดี โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้และเป็นทางให้บุคคลอีกคนหนึ่งนั้นเสียเปรียบไหว้ ท่านว่าบุคคลนั้นจำต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เขา อนึ่งการรับสภาพหนี้สินว่ามีอยู่หรือหาไม่นั้น ท่านก็ให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อชำระหนี้ด้วย

บทบัญญัติอันนี้ท่านให้ใช้บังคับด้วยตลอดถึงกรณีที่ได้ทรัพย์สินมาเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมิได้มีได้เป็นขึ้น หรือเป็นเหตุที่ได้สิ้นสุดไปเสียก่อนแล้วนั้นด้วย”

³ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 100 (1) ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดดำเนินกิจการเป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ และหรือดำเนินคดี

เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินกิจการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้นำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาใช้กับคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยให้ถือว่า การดำเนินกิจการของคู่สมรสดังกล่าวเป็นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

โทษตามมาตรา 122⁴ ในกรณีการซื้อขายที่ดินบริเวณถนนรัชดาภิเษกจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ส่วนคุณหญิงพจมาน ชินวัตร จำเลยที่ 2 ไม่มีความผิดตามกฎหมาย ป.ป.ช. จากคำวินิจฉัยดังกล่าวจึงนำมาสู่การฟ้องคดีเพื่อเรียกคืนที่ดินพิพาท ซึ่งมีทัศนะทางกฎหมายแนวทางหนึ่งเห็นว่าสัญญาซื้อขายที่ดินนั้นตกเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือศีลธรรม

จากที่กล่าวจะเห็นว่าหากคู่สัญญามีการชำระหนี้โดยกระทำการส่งมอบทรัพย์สินไปเพื่อชำระหนี้ในนิติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือศีลธรรมแล้ว เช่น นาย ก ได้ส่งมอบสุราหนีภาษีแก่ นาย ข ตามสัญญาซื้อขายสุราหนีภาษีไปแล้ว แต่นาย ข ไม่ยอมชำระเงินค่าสุราดังกล่าว หรือ นาย ค ได้ยกหุ้นผู้ถือจำนวนหนึ่งแก่นาย ง กรรมการตัดสินประมุขจากรัฐท่านหนึ่ง เพื่อให้ลงคะแนนให้ตนได้รับประมุขจากรัฐและนาย ง ก็ได้ปฏิบัติตามที่ตกลงแล้ว แต่ผลที่สุดบริษัทของ ค ไม่ได้รับเลือกให้ชนะการประมุข เหล่านี้ บุคคลฝ่ายที่ได้ปฏิบัติชำระหนี้ในส่วนของตนไปแล้วหากมีสิทธิเรียกคืนทรัพย์สินไม่ได้โดยเป็นไปตามบทกฎหมายลากมิกวรได้มาตรา 411 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลใดได้กระทำการเพื่อชำระหนี้เป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ท่านว่าบุคคลนั้นหาอาจจะเรียกร้องคืนทรัพย์สินได้ไม่”

อย่างไรก็ดีเกี่ยวกับการปรับใช้หลักกฎหมายลากมิกวรได้มาตรา 411 ข้างต้นมี ปัญหาข้อถกเถียงทางวิชาการและแนวปฏิบัติของศาลในหลายกรณีว่า ลักษณะอย่างไรจึงถือเป็นการชำระหนี้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ฝ่าฝืนต่อข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมที่บุคคลผู้ส่งมอบทรัพย์สินไปแล้วต้องห้ามมิให้เรียกทรัพย์สินนั้นกลับคืน ดังเหตุที่เกิดขึ้นในสังคมไทยยุคสมัยหนึ่งในการชำระหนี้ชำระหนี้จากหนี้ซึ่งสมัยก่อนศาลไทยมองว่าเป็นเรื่องทางพาณิชย์นโยบายที่สามารถกระทำได้โดยเห็นว่าเป็นเรื่องเสรีภาพในการทำสัญญาที่ว่าคู่สัญญายอมมีสิทธิเสรีภาพในการตกลงทำนิติกรรมสัญญาใดๆก็ได้ตราบที่ไม่มีกฎหมายกำหนดห้ามไว้⁵ การตกลงให้ทรัพย์สินใดๆแก่กันเพื่อชำระหนี้ให้ได้นั้นจึงเป็นสัญญาที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมไม่ตกเป็นโมฆะซึ่งจะต้องเรียกทรัพย์สินโดยอาศัยหลักลากมิกวรได้ จึงไม่ต้องพิจารณาถึงข้อห้ามเรียกคืนทรัพย์สินเพราะเหตุที่ได้ส่งมอบไปโดยฝ่าฝืนต่อข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมแต่ประการใด ต่อมาภายหลังศาล

⁴ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 122 “เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 100 ,101 หรือมาตรา 103 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 297/2501

ไทยได้เปลี่ยนทัศนคติแนวทางการวินิจฉัยเป็นการกระทำลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่องที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีโดยให้เหตุผลว่า นิติกรรมที่เกิดจากการฮั้วประมูลเป็นการร่วมกันบีบบังคับเอาเงินของรัฐโดยไม่สุจริตจึงตกเป็นโมฆะตามมาตรา 150 ปัจจุบัน⁶ ส่งผลให้การคืนทรัพย์สินตกอยู่ในบังคับของหลักกฎหมายลาภมิควรได้จึงต้องห้ามมิให้เรียกคืนทรัพย์สินดังกล่าวตามมาตรา 411 ทำให้เห็นว่าข้อเท็จจริงของการกระทำที่สังคมในสมัยหนึ่งเห็นว่าเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายแต่การกระทำลักษณะเดียวกันในสังคมอีกสมัยหนึ่งกลับเห็นว่าเป็นเรื่องที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ในทางกลับกันการกระทำที่ถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายหรือศีลธรรมในสังคมหนึ่ง แต่การกระทำเช่นเดียวกันในอีกสังคมหนึ่งกลับเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับได้และมีกฎหมายคุ้มครองอนุญาตให้กระทำได้ เช่น การค้าบริการทางเพศ บริการทำแท้ง บุตร การซื้อขายยาเสพติดบางประเภท เป็นต้น การพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงส่งผลบังคับทางกฎหมายที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้แม้ว่านิติกรรมสัญญาอันจะตกเป็นโมฆะเพราะมีวัตถุประสงค์ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีที่ต้องห้ามการเรียกคืนทรัพย์สินตามมาตรา 411 แล้ว ยังมีข้อพิจารณาต่อไปอีกว่าหลักการที่ห้ามเรียกคืนทรัพย์สินเพราะเหตุเป็นการชำระหนี้ตามนิติกรรมสัญญาที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมมีหลักเกณฑ์การปรับใช้อย่างไร จึงเห็นได้ว่าการพิจารณาลักษณะการกระทำเพื่อชำระหนี้ที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีอันต้องห้ามเรียกทรัพย์สินคืนนั้นเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อนอย่างยิ่งเรื่องหนึ่งในการปรับใช้กฎหมายเพื่อให้ความเป็นธรรม ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องใกล้ตัวที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันจำนวนมากดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงน่าสนใจและมีความสำคัญต่อแนวทางการพิจารณาลักษณะการปรับใช้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากที่กล่าวแล้วยังมีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องต่อไปอีกคือกรณีที่พัวพันข้องเกี่ยวกับการใช้สิทธิติดตามเอาคืนทรัพย์สินตามหลักกรรมสิทธิ์ กล่าวคือเมื่อพิจารณาหลักกฎหมายนิติกรรมสัญญาของไทย จะพบว่าตามหลักกฎหมายไทยกำหนดให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ส่งมอบจะโอนไปยังบุคคลผู้รับมอบก็ต่อเมื่อมีนิติกรรมที่สมบูรณ์ ลำพังเพียงการส่งมอบทรัพย์สินในนิติกรรมแก่กันมิได้ทำให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโอนไปแต่อย่างใดไม่ กรณีของนิติกรรมที่ตกเป็นโมฆะเพราะเหตุ

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 2022/2519 (ป), ประภาศณี อวยชัย, ข้อโต้แย้งจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือฎีกา 100 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, (จัดพิมพ์โดย สภาสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536), น. 1422-1443.

มีวัตถุประสงค์ที่ฝ่าฝืนต่อข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีหรือเป็นการพันวิสัย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ดี นิติกรรมที่สร้างขึ้นดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับกันได้สมตามความมุ่งหมายของคู่กรณี นั่นคือไม่เกิดเป็นนิติกรรมสัญญาที่สมบูรณ์ในทางกฎหมาย ดังนั้นแม้จะได้มีการส่งมอบทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ตามนิติกรรมสัญญาที่เป็นโมฆะนั้นแล้วกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ส่งมอบไปก็ยังคงเป็นของบุคคลผู้ส่งมอบทรัพย์สินอยู่หากก่อให้เกิดสิทธิความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์แก่ผู้รับโอนไม่ ซึ่งกรณีเช่นนี้จะเห็นว่าบุคคลที่ได้ชำระหนี้ไปโดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีนั้นย่อมไม่มีสิทธิเรียกทรัพย์สินที่ส่งมอบไปแล้วคืนโดยกล่าวอ้างว่าเป็นลาภมิควรได้ เนื่องจากต้องห้ามตามกฎหมายมาตรา 411 ข้างต้น จึงเกิดปัญหาคิดต่อไปว่าบุคคลดังกล่าวจะสามารถเรียกเอาทรัพย์สินของตนคืนโดยกล่าวอ้างความเป็นเจ้าของตามหลักกรรมสิทธิ์ได้หรือไม่อย่างไร เกี่ยวกับประเด็นนี้กฎหมายไทยปรากฏคำพิพากษาที่น่าสนใจ เช่น กรณีข้อตกลงแบ่งที่ดินให้จำเลยลงชื่อถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดแทนโจทก์เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของกรียาโจทก์ยึดบังคับหนี้นั้นเป็นโมฆะ คู่กรณีกลับสู่ฐานะเดิม ผลคือหาทำให้โจทก์หมดสิทธิเรียกเอาส่วนกรรมสิทธิ์ของโจทก์คืนไม่⁷ จะเห็นว่าศาลในคดีนี้ตัดสินว่านิติกรรมการโอนทรัพย์สินเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับชำระหนี้ของเจ้าหนี้เป็นโมฆะเพราะขัดต่อศีลธรรมอันดีและความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่กลับให้โจทก์ซึ่งรู้เห็นด้วยกับจำเลยในการทำนิติกรรมสัญญาที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีเรียกเอาส่วนกรรมสิทธิ์ของตนคืนได้ ดังนี้จึงน่าพิจารณาอย่างยิ่งว่าหลักการข้อห้ามเรียกทรัพย์สินคืนเนื่องจากได้ชำระหนี้ไปโดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมตามหลักลาภมิควรได้จะมีข้อจำกัดอย่างไรบ้างหรือไม่

จากที่กล่าวจะเห็นว่าปัญหาข้อพิจารณาเกี่ยวกับกรณีเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติของศาลไม่ว่าในระบบกฎหมายของไทยหรือต่างประเทศ ซึ่งหลักกฎหมายที่ห้ามการใช้สิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์สินคืนเนื่องจากได้ชำระหนี้ไปโดยที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมนี้ตามกฎหมายไทยได้บัญญัติไว้ในส่วนของหลักกฎหมายลาภมิควรได้อันเป็นลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายแพ่งของหลายประเทศ แม้ว่าในกฎหมายไทยลักษณะลาภมิควรได้ไม่ค่อยมีประเด็นปัญหาขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ทำให้แนวคิดการอธิบายทางตำราไม่มีการศึกษาถึงแนวคิด ที่มา วิวัฒนาการและลักษณะของหลักกฎหมายเรื่องลาภมิควรได้ และ

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2546/2518 (อนึ่งคำพิพากษาศาลฎีกานี้ใช้ถ้อยคำว่าคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิมกับกรณีโมฆะกรรม เป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักกฎหมายสมัยก่อนที่เข้าใจว่าเป็นถ้อยคำที่สื่อนัยยะเดียวกันกับลาภมิควรได้ จึงพบได้ในคำพิพากษาเก่าๆหลายเรื่อง)

ข้อจำกัดการใช้สิทธิเรียกคืนทรัพย์สินที่ชำระหนี้ไปโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดี ประกอบกับแนวทางการปรับใช้หลักกฎหมายได้ในกรณีเช่นนี้โดยพิจารณากฎหมายเปรียบเทียบลักษณะการปรับใช้ในแง่มุมต่างๆ ในต่างประเทศจึงมีความจำเป็นยิ่ง เนื่องจากจะทำให้เห็นแนวทางที่กระจ่างชัดยิ่งขึ้น ในการวิเคราะห์ถึงบทบาทและการปรับใช้ในกฎหมายไทยเกี่ยวกับปัญหาข้างต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาและปรับใช้กฎหมายของไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์การศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ เพื่อทราบถึงหลักการแนวคิดของหลักกฎหมายได้ หลักเกณฑ์การปรับใช้หลักกฎหมายได้ในกรณีของข้อห้ามการเรียกทรัพย์สินที่ชำระหนี้ไปโดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีคืน รวมไปถึงการปรับใช้หลักกฎหมายเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เข้าใจถึงแนวทางการปรับใช้ในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ว่ามีแนวความคิด การอธิบาย ทศนะและการปรับใช้ของนักกฎหมายอย่างไร เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์และการปรับใช้ที่เป็นปัญหาอยู่ในกฎหมายไทยดังกล่าวว่าควรจะปรับใช้อย่างไร

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ในวิทยานิพนธ์นี้ผู้เขียนมุ่งศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดที่มาและลักษณะของหลักกฎหมายลามิควอร์ได้และหลักกฎหมายที่ปรับใช้เกี่ยวกับการเรียกคืนทรัพย์สินที่ส่งมอบไปโดยฝ่าฝืนกฎหมายและศีลธรรมอันดีในระบบกฎหมายปัจจุบัน ประกอบกับหลักเกณฑ์แนวทางการใช้หลักกฎหมายนี้ในส่วนกฎหมายของต่างประเทศที่สำคัญอันเป็นที่มาของกฎหมายลามิควอร์ได้ของไทย โดยไม่วิเคราะห์ลงลึกไปถึงขอบเขตหลักเกณฑ์ในการคืนทรัพย์สินว่าคืนกันอย่างไร เพื่อเปรียบเทียบทำความเข้าใจถึงลักษณะการปรับใช้ นำมาสู่การวิเคราะห์ถึงบทบาทแนวทางปรับใช้ของไทย และทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้โดยใช้การศึกษาค้นคว้าวิจัยทางเอกสาร จากตำรากฎหมาย ทั้งของไทยและต่างประเทศ บทบัญญัติ ตลอดจนแนวคำพิพากษารวมไปถึงบทความกฎหมายทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 เป็นบทนำที่เสนอถึงสภาพและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีการศึกษาวิทยานิพนธ์ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 เป็นการศึกษาถึงแนวคิดที่มาของหลักกฎหมายลามิกวรได้ และหลักกฎหมายเกี่ยวกับข้อจำกัดการเรียกคืนทรัพย์สินที่ได้ชำระหนี้ไปโดยขัดต่อกฎหมายและศีลธรรม ในระบบกฎหมายโรมันและระบบคอมมอนลอว์

บทที่ 3 เป็นการศึกษาหลักกฎหมายลามิกวรได้และหลักกฎหมายที่จำกัดการเรียกคืนทรัพย์สินที่ได้ชำระหนี้ไปโดยขัดต่อกฎหมายและศีลธรรม ที่ปรากฏในกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

บทที่ 4 เป็นการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการปรับใช้หลักกฎหมายลามิกวรได้ในกรณีของนิติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักกฎหมายและแนวทางการปรับใช้ในต่างประเทศและกฎหมายไทย เพื่อวิเคราะห์สรุปและเสนอแนะแนวทางการพิจารณาปรับใช้ในกฎหมายไทย

บทที่ 5 เป็นบทสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบและเข้าใจถึงแนวคิดที่มาของหลักกฎหมายลามิกวรได้และหลักกฎหมายที่ห้ามการเรียกคืนทรัพย์สินซึ่งได้ชำระหนี้ไปโดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายและศีลธรรมอันดีในระบบกฎหมายต่างๆ และนำมาเปรียบเทียบทำความเข้าใจถึงบทบาทของหลักกฎหมายห้ามการเรียกทรัพย์สินที่ได้ชำระหนี้ไปโดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายและศีลธรรมตามมาตรา 411 ในกฎหมายเรื่องลามิกวรได้ที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งของไทยกระຈ้างชัดขึ้น สามารถวิเคราะห์แนวทางการปรับใช้ที่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วหรืออาจมีขึ้นต่อไปได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม